

Miesięcznik nr 11 (162/214/2023) • ISSN 2080-2927 • Pismo bezpłatne • www.eurogospodarka.eu

urogospodarka

listopad 2023

Co trzeba wiedzieć o cyberbezpieczeństwie

Rozmowa z
MATEUSZEM OSSOWSKIM i MICHAŁEM ZALEWSKIM
z firmy Barracuda Networks

IX Kongres
Obsługi Gotówki

Polska rynkiem
fuzji i przejęć

Sztuka
oderwana od ziemi

Edukacja
XXI wieku

Nauka polska – szanse, bariery, wyzwania – recenzja

Maciej Matek

Nowa książka Wydawnictwa Naukowego Scholar to zbiorowa praca, w której specjaliści różnych dziedzin nauki, od chemii przez fizykę po ekonomię, popularyzatorzy i publicyści odnoszą się do różnorodnych aspektów funkcjonowania badań, wdrożeń, źródeł finansowania, ale także takich fundamentalnych kwestii, jak wolność badań i autonomia uczelni.

Lektura dostarcza szerokiej wiedzy na temat specyfiki pewnych specjalistycznych dyscyplin naukowych, zwłaszcza w aspekcie zaawansowanych technologii, ale także opisu uniwersalnych uwarunkowań, które niezależnie od dyscypliny, okresu historycznego czy celów, nawet rozumianych utylitarnie, zachowały walor aktualności.

W odniesieniu do polskich realiów oznacza to tyle, że nawet w warunkach transformacji społeczno-ustrojowej pewne bolączki i niedostatki, tak w sferze organizacji, jak i finansowania badań naukowych, pozostają niezmiennie. Paradoksalnie poprawa wskaźników scholaryzacji, czy w aspekcie ilościowym, czy jakościowym, niekoniecznie oznacza większą liczbę wdrożeń,

monetyzację dokonań i odkryć naukowych, czy uzyskiwanie przez polskich badaczy międzynarodowych laurów, nie wspominając o Nagrodzie Nobla.

Co składa się na ów stan? Przyczyn jest wiele, a w zależności od własnych doświadczeń, uprawianej dyscypliny czy pozycji, z której prowadzone są obserwacje na wybrany temat, dochodzą autorzy do tyleż zaskakujących, co wielostronnych konstatacji.

Dobrze ilustrują to już pierwsze zdania wstępu do publikacji: „Debata o nauce polskiej jest prowadzona od długiego czasu. Jej uczestnicy przede wszystkim zwracają uwagę na poważne słabości i bariery. Przedmiotem krytyki stają się zarówno kolejne systemowe rozwiązania, w tym zasady oceny jednostek naukowych, jak i występujące

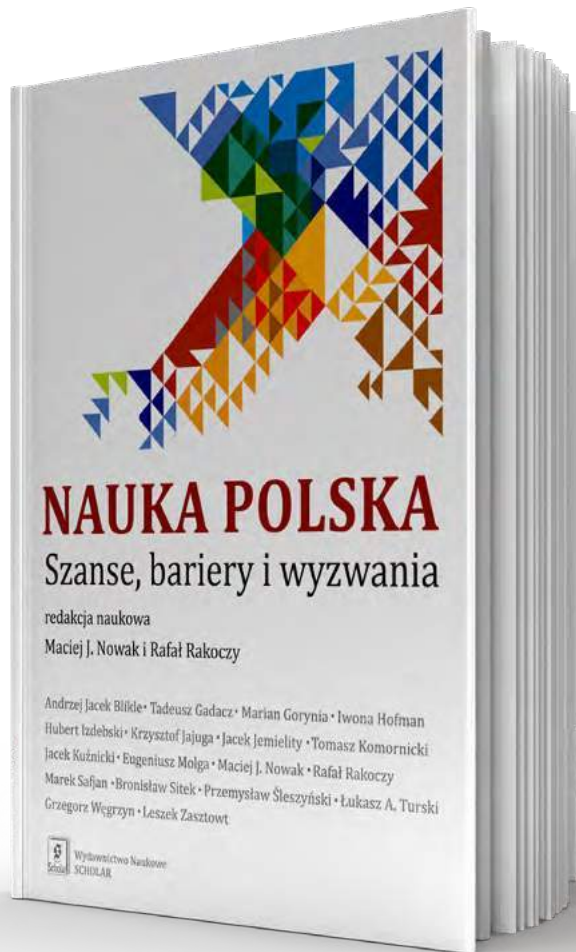
w środowisku naukowym stanowiska odnośnie do zasad publikowania. Z jednej strony można odnieść wrażenie, że kolejne zmiany systemowe potęgują zamiast ograniczać głosy krytyki. Z drugiej – wraz z upływem lat duża część środowiska naukowego w coraz większym stopniu koncentruje się nie tyle na samej nauce, ile na związanym z nią ramach formalno-ewaluacyjnych”.

Już same nazwiska autorów stanowią zachętę do lektury. W gronie tym znaleźli się między innymi: Andrzej Blikle, Tadeusz Gadacz, Krzysztof Jajuga, Iwona Hofman i Łukasz Turski. Każde z nich poza wybitnymi osiągnięciami w obszarze nauki i dydaktyki pełniło lub pełni ważne funkcje na uczelniach, towarzystwach naukowych, stowarzyszeniach krajowych i zagranicznych. Niektórzy udzielali się politycznie bądź reprezentowali nasz kraj w międzynarodowych organizacjach – na przykład Marek Safjan w Trybunale Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Osobne miejsce pragnę poświęcić rozdziałowi w opracowaniu Mariana Goryni i Bronisława Sitka pod znamienym tytułem: *Formalnoprprawne oraz ekonomiczno-organizacyjne uwarunkowania rozwoju polskiej nauki*. Oddajmy głos samym autorom: „Bez wątpienia skuteczność rozwoju nauki w Polsce zależy w dużej mierze nie tylko od wysoko kwalifikowanej kadry naukowej, ale również od silnego zaplecza finansowego oraz baz badawczych wyposażonych w najnowszą aparaturę badawczą. W rozwoju nauki nie chodzi zatem o budowę nowych pomieszczeń, budynków czy hal. Mija bowiem czas oceny sprawności rektorów, dyrektorów instytutów badawczych czy nawet ministrów nauki i szkolnictwa wyższego przez pryzmat liczby nowo wybudowanych obiektów czy wydatkowanych środków finansowych na ich powstanie. Wysoko kwalifikowana kadra naukowa wymaga przede wszystkim dobrze przygotowanego warsztatu pracy na możliwie najwyższym światowym poziomie, stosownie do specyfiki danej dyscypliny i dziedziny nauki. Dopiero wówczas może się ziścić ten trzeci według Alberta Einsteina warunek rozwoju nauki, jakim jest «móc»”.

„Punktem wyjścia do rozwoju nauki jest jednak stabilna i dobra baza normatywna, na której w konsekwencji budowana jest i dydaktyka. To wyjściowe twierdzenie determinuje wiele pytań badawczych wynikających z analizy historycznych i bieżących rozwiązań normatywnych dotyczących badań naukowych. W tym rozdziale podstawowe znaczenie mają dwa pytania [...]. Pierwsze z nich dotyczy oceny rozwiązań formalnoprprawnych będących podstawą funkcjonowania nauki w Polsce. Drugie pytanie dotyczy ekonomiczno-organizacyjnych uwarunkowań rozwoju polskiej nauki. Nie przesądzając o tym, które z nich jest ważniejsze albo które powinno być w analizie uwzględnione jako pierwsze, należy zauważyć, że pomiędzy nimi występują liczne sprzężenia zwrotne”.

Kontekst rozważań autorów zdefiniowanych w przytoczonym fragmencie stanowi cytata z Alberta

Nauka Polska. Szanse, bariery i wyzwania
(red. Maciej J. Nowak, Rafał Rakoczy),
Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2023

Einsteina. „Otóż genialny fizyk za warunek powodzenia w każdej dziedzinie aktywności uważał spełnienie trzech podstawowych warunków. Określił je trzema bezokolicznikami: «chcieć», «wiedzieć» i «móc». Pierwszy oznacza działanie nakierowane na gromadzenie wiedzy zmierzającej do zdobycia teoretycznej i praktycznej przewagi nad obserwowanymi zjawiskami. Drugi – «wiedzieć» – jest realizowany przez system funkcjonowania nauki, a dokładniej przez system wykształcenia jak największej części społeczeństwa. Najważniejszy zaś z tych bezokoliczników to «móc», który jest desygnatem skuteczności realizowania zamierzonego celu, w naszym przypadku badań naukowych”.

Mam nadzieję, a wręcz pewność, że już ten krótki opis i przytoczone fragmenty skłonią Państwa do lektury, która nawet jeśli nie daje gotowych rozwiązań, w wielu przypadkach to niewykonalne, stawia właściwą diagnozę obecnego stanu rzeczy, który z pewnością nie odpowiada ambicjom samego środowiska, jego potencjałowi, że o potrzebach praktyki i gospodarki nie wspomnę. ■

Fot. Wydawnictwo Naukowe Scholar | Shutterstock